

حمیدرضا جلالی پور استاد جامعه‌شناسی سیاسی:

ایران با تغییر شرایط روبه‌رو شده ساختن و توسعه به زمان و صبوری نیاز دارد

فرهاد فخرآبادی: حمیدرضا جلالی پور، در گفت‌وگو با خبرنگار هم‌میهن از تحلیل‌هایی که محمدجواد ظریف در نشست کلاب‌هاوس جمعه شب ارائه کرد، دفاع کرد. او معتقد است ایران با رسیدن مسعود پزشکیان به ریاست‌جمهوری با تغییر شرایط روبه‌رو شده است و در صورت عبور از پیچ ایجادشده توسط نتانیا‌هو، می‌توان به پیشرفت طی ۵ سال آینده امیدوار بود. جلالی پور می‌گوید روند توسعه در کشور یک شبه نخواهد بود و نیاز به صبوری و گذشت زمان دارد.

ظریف در بخشی از گفت‌وگویی که انجام داد، از مشاهده زمینه‌هایی برای تغییر پارادایم در ایران حرف زده و گفته است با این تغییر پارادایم، این امیدواری وجود دارد که ایران در ۵ سال آینده شرایط بهتری داشته باشد. آیا این زمینه‌ها را شما هم احساس کرده‌اید؟ این تغییر پارادایم در چه حوزه‌ها و چه شکل‌هایی باید باشد؟

این‌جا برای نشان دادن تغییر، جناب ظریف از واژه «تغییر پارادایم» یا تغییر سمرشق استفاده کرده‌اند؛ من از واژه «تغییر شرایط» استفاده می‌کنم. معنای این واژه در زمان برگزاری انتخابات چهاردهمین دوره ریاست‌جمهوری، که پزشکیان پیروز شد، این «تغییرات شرایط» قابل رویت بود. به چند مورد آن اشاره می‌کنم. یکی اینکه سه سال از دولت یک‌دست سیزدهم گذشته بود و دستاوردی در سیاست خارجی و داخلی ایجاد نشده بود؛ دیگر اینکه طبق پیمایش در وزارت ارشاد دولت سیزدهم، نارضایتی در بین مردم به نود درصد رسیده بود؛ مهاجرت نخبگان و پزشکان فزونی گرفته بود؛ در مقابل در انتخابات اسفند ۱۴۰۲ بخشی از نخبگان سیاسی نشان داده بودند برای حل مشکلات توسعه‌ای کشور به دنبال الگوی وفاقی هستند و نه الگوی تقابلی؛ سیاست خارجی نامتوازن خوب کار نمی‌کرد، لذا حاکمیت در انتخابات ۱۴۰۳ برخلاف انتخابات ۱۴۰۰ انتخابات را کمی رقابتی برگزار کرد و طی آن دولت پزشکیان که دولتی وفاقی و توسعه‌گرا است پیروز شد. این تغییر شرایط همان چیزی است که جناب ظریف از آن به «تغییر پارادایم» تعبیر کردند. من هم معتقدم اگر از کرده با دلار مردی ارتش و سپاه و دیپلماسی متوازن عراقچی عبور کنیم (که آن‌شالله عبور می‌کنیم)، در پنج سال آینده شرایط بهتری در کشور از حیث آبادی و آزادی رخ خواهد داد.

ظریف بدترین ضربه به اقتصاد ایران را تزریق ناامیدی دانسته که برخی دستگاه‌ها در داخل ایران این کار را انجام می‌دهند. او گفته وقتی دولتی روی کار است که با نظرات آنها هماهنگ نیست، چنین حرکتی را انجام می‌دهند. در پیش گرفتن چنین سیاستی طی ۴۵ سال اخیر توسط کدام گروه و جریان بوده است و اصولاً علت چنین رفتارهایی چیست؟ منافع ملی در دیدگاه این جریان‌ها چه جایگاهی دارد؟

این حرف درست است. شما پس از انتخابات دیدید حتی کسانی که در انتخابات شرکت نکرده بودند با پیروزی پزشکیان نسبت به آینده امیدوار شدند. پس از آن در روز اول کار، دولت نتانیا‌هوی نسل کش در تهران دست به ترور زد و رهبر صلح‌جوی حماس را شهید کرد، یک شرایط شبه‌جنگی ایجاد شد.

پس از آن دو نیرو در دو نهادسازی مردم مشغول کار شدند. یکی خالص‌سازان داخلی هستند که با امکانات فراوانی که از زمان احمدی‌نژاد جمع کردند کار تخریب دولت و ناامید کردن مردم را شروع کردند، از هیچ دروغی دریغ نکردند، حتی به رهبری و فرماندهان سپاه هم رحم نکردند؛ گویی داشتند روی کاکل نتانیا‌هو نیلک می‌زدند، نیروی

محمدجواد ظریف:

حکرت آقای دکتر پزشکیان یک حرکت اصلاحی است. در انتخابات ما انقلاب نشد، یک حرکت اصلاح‌گرا نه شکل گرفته و باید توجه کنیم که این حرکت اصلاح‌گرا نه طول می‌کشد. زود از اصلاحات ناامید نشویم. در سال ۸۳ و ۸۴ بحث عبور از خاتمی مطرح شد و حالا حسرت پیشرفت‌های اقتصادی آن دوران را می‌خوریم.

در بخش دیگری از این گفت‌وگو، ظریف جامعه را دعوت به صبر می‌کند و می‌گوید برای اینکه اصلاحات نتیجه داشته باشد نباید به راحتی از آن ناامید شد. تحلیل‌تان از این دیدگاه چیست؟

من خود را در چارچوب اصلاح‌طلبان می‌بینم. درست است که در یک سری از مواضع با آنها اختلاف دیدگاه دارم اما در نهایت خود را اصلاح‌طلب می‌دانم و معتقدم اصلاح‌طلبی زمان‌بر است و نیاز به صبوری دارد. اما از مردم عادی که در مانده نان شب هستند نمی‌توان توقع داشت که صبر کنند تا اصلاحات به نتیجه رسیده و گشایش ایجاد شود. مردم باید برخی رفتارها را در حوزه‌های مختلف به‌ویژه در حوزه اقتصادی شاهد باشند که دولت به نایب‌ت از حکومت در راستای کاهش مشکلات گام برمی‌دارد. این زمان است که مردم امیدوار شده و صبر می‌کنند. آلمان و ژاپن بعد از جنگ جهانی دوم نابود شده و ملت‌های این دو کشور شکست‌خورده همه چیز - از هویت تاریخی تا اقتصاد خود - را از دست داده بودند. اما مردم به حکومتی که بعد از جنگ بر سر کار آمد اعتماد داشتند و سرمایه اجتماعی در جامعه وجود داشت، مردم ماندند، سختی‌ها را تحمل کردند تا آلمان جدید از دل آن خرابه‌ها سر بیرون بیاورد. بنابراین تا سرمایه اجتماعی نباشد هیچ کاری به ثمر نمی‌رسد. در حال حاضر ما هم نیاز به سرمایه اجتماعی داریم اما شرایط دشواری در کشور ما حاکم است، وگرنه این همان مردمی هستند که هشت سال جنگ را تحمل کردند و هنوز فراموش نکردیم که شرایط اقتصادی ایران در زمان جنگ بسیار بدتر از شرایط امروز بود. چرا مردم در آن زمان اعتراض نمی‌کردند و منتقد حکومت نبودند؟ برای اینکه آن سرمایه اجتماعی وجود داشت و مردم به دولت و حکومت خود و به نظام سیاسی اعتماد داشتند. چرا حالا که با سختی‌هایی به مراتب کمتر از دوران جنگ روبه‌رو هستیم، مردم منتقد حکومت و مردم آماده انفجارند؟ چون دیگر اعتمادی وجود ندارد و سرمایه اجتماعی از دست رفته است. مقصر این شرایط کسی جز حکومت نیست. سرمایه اجتماعی را نابود کرده و اعتماد عمومی را از بین برده است. اگر در این شرایط از مردم بخواهیم صبر بلندمدت داشته باشند قطعاً جوابگو نیست و کسی به این حرف گوش نمی‌دهد.

ظریف بدترین ضربه به اقتصاد ایران را تزریق ناامیدی دانسته که برخی جریان‌های داخلی به وجود آورده‌اند. به نظر شما کدام جریان‌ها باعث تزریق ناامیدی می‌شوند و دیدگاه آنها چیست؟

آن جریان‌هایی که نگاه آخرالزمانی دارند. نمونه آن آقای میرباقری است که چند وقت پیش قابل صحبت‌هایش منتشر شد. این تفکرات به چیزی به عنوان منافع ملی توجه ندارند چراکه اصلاً نگاه آنها نگاه ملی نیست بلکه نگاه ایدئولوژیکی است و برای ملیت اصلاً ارزشی قائل نیستند. از دل این نوع تفکرات آخرالزمانی یک نظام سیاسی توتالیتر بیرون می‌آید. طبیعی است این جریان مردم را از سرکار آمدن یک دولت ملی و منتخب واقعی مردم ناامید کند و به مردم تفهیم کند که هیچ نقشی در اداره امور ندارند و همه کشور در دست آنهاست و ما هر طور که بخواهیم مطابق ایدئولوژی خود امور کشور را اداره می‌کنیم؛ این جریان آخرالزمانی که نگاه توتالیتر است دارد و به دنبال برقراری یک نظام توتالیتر در ایران است. من قبول دارم که نباید اجازه بدهیم مردم را ناامید کنند اما از سوی دیگر امیدواری به مردم دادن بدتر از ناامید کردن مردم است. به مردم نباید امیدواری بدهیم، بلکه باید ناامیدی به جامعه بدهیم که مبتنی بر مستندات، دلیل، اطلاعات و آمار باشد و براساس آن بگوییم که اگر مردم در حال حاضر این شرایط سخت را تحمل می‌کنند، طبق این آمارهای مستند در پنج سال آینده به این نقطه بهبود شرایط خواهند رسید. این امیدواری است که مردم می‌پذیرند. اما به خاطر داشته باشید در حال حاضر ما در فضایی صحبت می‌کنیم که اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی به پایین‌ترین سطح ممکن رسیده و برای جلب امیدواری و جلب اعتماد مردم، دولت باید بسیار تلاش کند تا این اعتماد را ایجاد کند. اگر سرمایه اجتماعی بازتولید شود، به طور طبیعی امید به جامعه و مردم بازمی‌گردد.

اتفاق خاصی نیفتاده است

ابوالفضل ظهروند، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس گفت: «شنیده شده که رژیم صهیونیستی تلاش کرده به برخی نقاط نظامی ما ضربه بزند و با واکنش مؤثر و دقیقی از سوی سیستم پدافندی ما مواجه شده است.» وی ادامه داد: «بر اساس اطلاعاتی که دارم، اتفاق خاصی نیفتاده است. این رژیم به دنبال این است که واکنشی نشان دهد و بر این باور است که نیاز به تبلیغات دارد تا بتواند اعلام کند که در پاسخ به وعده صادق ۲، موفق به ایجاد یک اتفاق شده‌اند.» ظهروند تأکید کرد: «تصور من این است که با ناکام ماندن اقدام جنایتکارانه، آنها تصمیم خواهند گرفت که آیا واکنشی نشان دهند یا خیر.» وی اشاره کرد: «اگر بخواهیم واکنشی نشان دهیم، باید حداقل در حد وعده صادق ۲ باشد و فکر می‌کنم شرایط داخلی رژیم صهیونیستی نمی‌تواند مقابله کند و کاملاً آسیب می‌بیند.»

شهادت ده نیروی پلیس

ظهر روز گذشته، خبری روی خروجی خبرگزاری‌ها منتشر شد مبنی بر اینکه اشرار مسلح در تفتان خلیج دریگیر شده‌اند. ساعتی بعد، تئویت وزارت خیر تکمیلی را منتشر کرد و مشخص شد که به دنبال حمله تروریست‌ها، ده نیروی پلیس به شهادت رسیده‌اند. موضوع که منجر به این شد که وزیر کشور تیمی متشکل از فرماندهان انتظامی و مقامات وزارت کشور را سریعاً مأمور بررسی ابعاد این حادثه کند و ساعتی بعد، گروه تروریستی «جیش‌العدل» به صورت رسمی مسئولیت این حرکت را بر عهده گرفت.

اجازه ندهیم افکار افراطی بر تصمیم‌گیری حاکمیت اثر بگذارد

علی محمد نمازی، فعال سیاسی اصلاح‌طلب در گفت‌وگو با ایلنا، در ارزیابی حادثه بامداد شنبه اسرائیل علیه ایران گفت: «از شنیدن خبر محدود بودن این حملات خوشحال شدم، زیرا نشان‌دهنده این است که ایران احتمالاً نیازی به پاسخگویی ندارد! امید است که کشور عزیزمان ایران به سمت کار و تلاش بیشتر گام برداشته و در مسیر پیشرفت و بهبود ادامه دهد. وظیفه‌ای که بر عهده داریم باید همواره در راستای خدمت به خدا و ملت باشد. وی در ادامه در خصوص کاشی شدن قیمت دلار و سبزشدن بورس توضیح داد و گفت: «درحالی که اسرائیل مدعی است عملیاتش در ایران موفقیت‌آمیز بوده، مسئولین نظامی ایران بیان کرده‌اند آسیب‌های محدودی به برخی از نقاط وارد شده که ابعاد این حادثه در دست بررسی است.» وی ادامه داد: «موضع کنونی ایران نشان داد که این اقدام رژیم صهیونیستی چندان مهم نبوده و به همین دلیل، نیازی به پاسخگویی احساس نمی‌شود و این وضعیت می‌تواند موجب کاهش نگرانی‌ها در بازارهای اقتصادی، به‌ویژه بورس و ارز شود.» نمازی در ادامه تأکید کرد: «ضروری است در این شرایط از فشارها و دوقطبی‌سازی پرهیز کنیم. همه به خوبی آگاه هستند که این حملات به اندازه‌ای که در تبلیغات مطرح می‌شود، تأثیرگذار نبوده است. اجازه ندهیم که فشارها و افکار افراطی بر تصمیم‌گیری‌های حاکمیت تأثیر بگذارد. باید به سمت تقویت ثبات و امنیت کشور حرکت کنیم.»